

**Spółki osobowe.
Czynności notarialne.
Klauzule w aktach notarialnych.
Wzory aktów notarialnych**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I
Komentarz praktyczny
z przeglądem orzecznictwa

Rozdział 1. Zagadnienia wstępne

Rozdział 2. Spółka jawna

Rozdział 3. Spółka partnerska

Rozdział 4. Spółka komandytowa

Rozdział 5. Spółka komandytowo-akcyjna

Rozdział 6. Łączenie i przekształcanie spółek

Rozdział 1. Zagadnienia wstępne

1. Pojęcie spółki handlowej – umowa spółki handlowej

Przepisy prawne, w tym KSH, nie zawierają definicji legalnej ogólnego pojęcia spółki handlowej, określając jedynie poszczególne normatywne jej typy wymienione w art. 1 § 2 KSH. Nauka prawa podejmuje jednak próby jej formułowania [zob. np.: *A. Szajkowski*, w: *S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja* (red.), Kodeks spółek handlowych, Komentarz do artykułów 1–150, t. I, Warszawa 2012, kom. do art. 3, Nb 13; *S. Włodyka*, w: *S. Włodyka* (red.), Prawo spółek, Kraków 1996, s. 43 i n.; *W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss*, Prawo spółek, Toruń 2000, s. 30 i n.; *A. Jakubecki, A. Kidyba, J. Mojak, R. Skubisz*, Prawo spółek. Zarys, Warszawa 1999, s. 14 i n.; *A.W. Wiśniewski*, Prawo o spółkach. Podręcznik praktyczny, t. I, Wiadomości ogólne, Warszawa 1990, s. 12 i n.; *S. Grzybowski*, Spółka prawa cywilnego a konstrukcja umowy jako źródła zobowiązania, RPEiS 1968, z. 3]. Według *A. Szajkowskiego* – pojęcie „spółka handlowa” należy rozumieć jako „trwały stosunek prawny powstający na mocy umowy spółki handlowej określonego ustawowego typu, jak i jednostkę organizacyjną, tzn. prywatnoprawną organizację wspólników, w którą łączą się dla osiągnięcia wspólnego celu co najmniej dwie osoby – chyba że chodzi o jednoosobową spółkę kapitałową – i dla realizacji tego celu wnoszą do tworzonej spółki w formie wkładów (pieniężnych lub aportów) określone wartości majątkowe” [*A. Szajkowski*,

w: *S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja* (red.), *Kodeks spółek handlowych*, t. I, kom. do art. 3, Nb 13].

Choć niekiedy wskazuje się w piśmiennictwie na uzasadnienie potrzeby określenia ogólnej definicji spółki, to jednak przychylić należy się do stanowiska *S. Włodyki*, iż byłaby ona użyteczna przede wszystkim wówczas, gdyby istniała możliwość tworzenia spółek innych aniżeli ustawowe typy, co jest w świetle aktualnych regulacji prawnych niemożliwe [*S. Włodyka*, w: *S. Włodyka* (red.), *System prawa handlowego*, t. 2. *Prawo spółek handlowych*, Warszawa 2012, s. 29].

Dla wyjaśnienia treści pojęcia „spółka” konieczne jest wskazanie jej szczególnych cech właściwych dla wszystkich typów spółek w znaczeniu ogólnym – rozumianym jako prywatnoprawna „wspólnota prawna” („stowarzyszenie”, „zjednoczenie”) osób o charakterze jawnym, która została utworzona w drodze umowy dla osiągnięcia wspólnego celu poprzez zorganizowane współdziałanie tych osób. Wskazuje się na takie jej cechy jak: prywatnoprawny i jawny charakter, wspólnota prawna osób, utworzenie w drodze umowy dla osiągnięcia wspólnego celu osiąganego poprzez współdziałanie tych osób [szerzej zob. *S. Włodyka*, w: *S. Włodyka* (red.), *System prawa handlowego*, t. 2, 2012, s. 33].

Rodzaje spółek
handlowych

Spółka prawa handlowego jest coraz popularniejszą formą prowadzenia działalności gospodarczej. Może być postrzegana jako szczególna struktura organizacyjna przedsiębiorcy (a nie przedsiębiorstwa). Kodeks spółek handlowych reguluje siedem normatywnych typów spółek, a mianowicie: spółkę jawną (art. 22–85 KSH), spółkę partnerską (art. 86–101 KSH), spółkę komandytową (art. 102–124 KSH), spółkę komandytowo-akcyjną (art. 125–150 KSH), spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 151–300 KSH), prostą spółkę akcyjną (art. 300¹–300¹³⁴ KSH) oraz spółkę akcyjną (art. 301–490 KSH).

Wspomnieć w tym miejscu należy na podział spółek prawa handlowego na spółki osobowe i spółki kapitałowe. Do pierwszej z wymienionych zbiorczej kategorii spółek należą: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa i spółka komandytowo-akcyjna (art. 4 § 1 pkt 1 KSH). Drugą zaś stanowią: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna oraz spółka akcyjna

(art. 4 § 1 pkt 2 KSH). Jak słusznie zauważono w piśmiennictwie (tak np. A.W. Wiśniewski, Prawo o spółkach. Podręcznik praktyczny, t. 1. Wiadomości ogólne, Warszawa 1990, s. 25), podział ten nie ma jednak charakteru ostrego, gdyż elementy osobowe i kapitałowe mogą występować w różnych normatywnych typach spółek w różnym natężeniu, przez co niektóre z nich mogą przybrać czysty z tego punktu widzenia charakter, inne zaś – bardziej kapitałowy bądź bardziej osobowy.

W literaturze wskazuje się, że w ramach spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej istnieje „forma zjawiskowa” polegająca na uczestnictwie w tych podmiotach osoby prawnej w charakterze komplementariusza (tak np. M. Litwińska, Typologia spółek w Kodeksie spółek handlowych, PUG 2001, Nr 2, s. 2).

Poprzez cel spółki należy rozumieć określony rodzaj działalności lub jej skutek, dla których spółka może być lub została powołana [szerzej zob. S. Włodyka, w: S. Włodyka (red.), System prawa handlowego, t. 2, 2012, s. 63]. Cel spółki prawa handlowego ujmowany jest także jako ogólne (ujęte abstrakcyjnie) cele poszczególnych normatywnych typów spółek (tak A. Szajkowski, Prawo spółek handlowych, Warszawa 1997, s. 87).

Z treści art. 3 KSH wynika, że spółka handlowa tworzona jest po to, aby dążyć do osiągnięcia wspólnego celu. Ma on być **wspólny dla wspólników** powołujących spółkę i koncentruje się on zasadniczo nie tylko wokół wniesienia wkładów, lecz także polega na **współdziałaniu** w sposób określony w umowie bądź statucie (jeśli akt erekcyjny tak stanowi) [w literaturze wskazuje się na trzy zasadnicze sposoby współdziałania wspólników, które kształtują się różnie w normatywnych typach spółek. Wśród nich: prawa i obowiązki wspólników w zakresie prowadzenia spraw spółki (tj. podejmowanie czynności faktycznych i prawnych zmierzających do realizacji jej celów), prawa i obowiązki wspólników w zakresie partycypacji w kosztach działalności spółki oraz prawa wspólników do partycypacji w wynikach działalności spółki. Szerzej zob. S. Włodyka, w: S. Włodyka (red.), System prawa handlowego, t. 2, 2012, s. 36–37]. Jest on więc osiągany poprzez zorganizowane współdziałanie wspólników i nie może być on utożsamiany z indywidualnymi celami konkret-

nych wspólników. Jak słusznie zauważono w doktrynie [szerzej zob. np. S. Włodyka, w: S. Włodyka (red.), System prawa handlowego, t. 2, 2012, s. 35], cel spółki handlowej jest więc nie tylko wspólny (prowadzący do powstania swoistej wspólnoty interesów jako nadrzędny motyw spółki), ale i zamierzony (oznaczający wolę wspólników związania się dla osiągnięcia wspólnego celu). Zgodzić się należy się z twierdzeniem W. Popiołka, iż określenie celu wymaga także uwzględnienia regulacji dotyczących poszczególnych typów spółek [W. Popiołek, w: W. Pyziół (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2008, s. 14].

Spółka jawna tworzona jest w celu prowadzenia przedsiębiorstwa (art. 22 § 1 KSH). Podobnie jest w przypadku spółki komandytowej (art. 102 KSH) i spółki komandytowo-akcyjnej (art. 125 KSH) [nieco inaczej ustawodawca postanowił w przypadku spółki partnerskiej. Z art. 86 § 1 KSH wynika natomiast, że spółka ta utworzona przez wspólników (partnerów) w celu wykonywania wolnego zawodu w spółce prowadzącej przedsiębiorstwo. Jej zasadniczym celem jest więc wykonywanie wolnego zawodu]. Co prawda ustawodawca nie wskazał na prowadzenie przez spółkę osobową przedsiębiorstwa zarobkowego, to jednak nie wydaje się to wystarczającą podstawą do stwierdzenia, jakoby spółka osobowa mogła być obecnie, podobnie jak spółki kapitałowe, tworzona w każdym celu prawnie dopuszczalnym, w tym w celu wykonywania działalności nienastawionej na zysk, np. charytatywnej [niekiedy jednak w doktrynie wskazuje się, że osobowa spółka handlowa może prowadzić działalność nienastawioną na zysk, a nawet wymagającą dofinansowania, wskazując przy tym, że KSH stanowi o prowadzeniu przedsiębiorstwa, a nie przedsiębiorstwa zarobkowego. Szerzej zob. A. Kappes, w: M. Romanowski (red.), System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych, t. 16B, Warszawa 2023, s. 534 i przywołana tam lit.]. Kluczową rolę odgrywa bowiem znaczenie użytego w tym przepisie pojęcia „przedsiębiorstwo”, które nie jest jednolicie postrzegane. Część przedstawicieli doktryny wywodzi, iż pojęcie to występuje w omawianym zakresie przede wszystkim w ujęciu funkcjonalnym, a więc ściśle związanym z jego zarobkowym charakterem, co oznacza, że każda spółka osobowa może prowadzić wyłącznie działalność,

której celem jest osiągnięcie zysku [tak np. *M. Litwińska-Werner*, Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2005, s. 218; *A. Szajkowski*, w: *M. Romanowski* (red.), System prawa prywatnego, t. 16B, 2023, s. 244 i przywołana tam lit.]. Jak jednak twierdzi *S. Sołtysiński* [*S. Sołtysiński*, w: *A. Szajkowski* (red.), System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych, t. 16, Warszawa 2008, s. 755–766] – spółka jawna może być utworzona dla podejmowania działalności nienastawionej na zysk (odmiennie np. *W. Pyziół*, w: *W. Pyziół*, *A. Szumański*, *I. Weiss*, Prawo spółek, Warszawa 2002, s. 99), np. działalności naukowo-badawczej, rozwojowej, działalności mającej na celu oszczędzenie wydatków. Inaczej jest w przypadku spółek kapitałowych, które mogą być tworzone zasadniczo w każdym celu prawnie dopuszczalnym, w tym *non profit*.

Z powyższego wynika, że dopuszcza się stosowanie poszczególnych normatywnych typów spółek handlowych w ustawowo wskazanych celach, które można podzielić na te tworzone w celu wykonywania działalności gospodarczej oraz w celach niegospodarczych. Spółki osobowe mogą być powoływane wyłącznie w celu prowadzenia przedsiębiorstwa. Co prawda sens pojęcia przedsiębiorstwo wyprowadzić należy z kontekstu przepisów, w których termin ten został przez ustawodawcę użyty (np. art. 8 § 2, art. 22 § 1, art. 33, 88 § 1, art. 102, 116, 125 KSH), to jednak posiłkowo zastosować należy jego znaczenie wyrażone w art. 55¹ KC oznaczające zorganizowany zespół składników materialnych i niematerialnych przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast drugą grupę z wyróżnionych kategorii stanowić mogą spółki kapitałowe, które mogą zostać utworzone także w innych celach (niegospodarczych).

Cel, który w trakcie istnienia spółki okazał się niemożliwy do zrealizowania, prowadzić może do rozwiązania spółki [szerzej np. *S. Włodyka*, w: *S. Włodyka* (red.), System prawa handlowego, t. 2, 2012, s. 67]. Jak (w odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) wskazał SN w wyr. z 10.4.2008 r. (IV CSK 20/08, Legalis), jeżeli osiągnięcie celu spółki stało się niemożliwe, została w ustawie wskazana jako podstawowa „ważna przyczyna” rozwiązania spółki przez sąd (art. 271 pkt 1 KSH).

Cel spółek handlowych został określony w przepisach KSH przede wszystkim ze względu na rodzaj prowadzonej działalności. **Cel ogólny**, a więc cel normatywnych typów spółki handlowej, odróżnić należy od konkretnego celu ustalonego przez strony powoływanej spółki, będącego **rzeczywistym przedmiotem działalności** danej spółki, który jest konkretnym rodzajem działalności. W praktyce często określany jest on poprzez wskazanie w treści umowy spółki bądź – w przypadku spółki komandytowo-akcyjnej – statutu – rodzaju działalności przewidzianej w PKDR.

Przykład

Przedmiotem działalności Spółki – zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności, jest: produkcja pozostałych mebli (PKD 31.09.Z); produkcja mebli (PKD 31); pozostała produkcja wyrobów (PKD 32).

Notariusz sporządzający akt notarialny zawierający akt erekcyjny spółki handlowej powinien nie tylko dbać o zawarcie w jego treści celu jej powołania, lecz także każdorazowo czuwać, aby nie dopuścić do utworzenia spółki w celu niedozwolonym, a więc np. dla realizacji celu zabronionego przez prawo lub w przypadku spółki osobowej – w innym celu niż prowadzenie przedsiębiorstwa. Skutkiem takiego stanu będzie wówczas wadliwość jej aktu erekcyjnego, co w przypadku spółek osobowych oznacza jego bezwzględną nieważność (art. 2 KSH w zw. z art. 58 KC), gdyż – w przeciwieństwie w takiej sytuacji do spółek kapitałowych – nie ma zastosowania art. 21 KSH. W przypadku utworzenia spółki kapitałowej w niedozwolonym celu, ustawodawca przewidział regulację szczególną wynikającą z art. 21 KSH, która wyłącza zastosowanie ogólnej reguły wynikającej z art. 58 KC [tak np. szerzej zob. S. Włodyka, w: S. Włodyka (red.), System prawa handlowego, t. 2, 2012, s. 68–69].

W myśl art. 8 § 1 KSH, spółka osobowa może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana (zdaniem *U. Promińskiej* wyliczenie zawarte w art. 8 § 1 KSH ma charakter przykładowy. Szerzej *U. Promińska*, O potrzebie zmian Kodeksu spółek handlowych w zakresie regulacji handlowych spółek osobo-

wych, PPH 2018, Nr 9, s. 10). Spółka osobowa prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą (art. 8 § 2 KSH). Handlowe spółki osobowe są jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, a do których zastosowanie mają przepisy o osobach prawnych (art. 33¹ § 1 KC) (szerzej zob. np. *G. Gorczyński*, *Spółka jawna jako podmiot prawa*, Warszawa 2009, s. 55 i n.). Kategoria ta w piśmiennictwie nazywana jest podmiotem bezosobowym lub ułomną osobą prawną (szerzej zob. np. *M. Wach*, *Status ułomnych osób prawnych w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2008, s. 89). Według *M. Tarskiej* – określenie „podmiot bezosobowy” jest poprawniejsze (*M. Tarska*, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Istota. Ustrój. Funkcjonowanie*, Warszawa 2003, s. 145). Zdaniem zaś *A. Szajkowskiego*, obecnie nie ma już wątpliwości, że określone w ustawie jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi mogą istnieć jako podmioty prawa cywilnego, jeżeli ustawa przyznaje im zdolność prawną i nie są to przy tym jakieś „ułomne osoby prawne”, lecz normalne, pełnoprawne podmioty prawa cywilnego [tak *A. Szajkowski*, w: *A. Szajkowski* (red.) *System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych*, t. 16, Warszawa 2016, s. 85–91].

Z treści art. 8 KSH wynika, że osobowe spółki handlowe mają normatywnie przyznaną zdolność prawną, zaś z analizy przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych typów tej kategorii spółek wynika, iż są one także jednostkami organizacyjnymi. Spółki te posiadają więc zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych – od momentu ich wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS (art. 25¹ § 1, art. 94, 109 § 1, art. 134 § 1 KSH), który ma charakter konstytutywny.

Dla powstania handlowej spółki osobowej konieczne jest uzyskanie wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS (art. 25¹ § 1, art. 94, 109 § 1, art. 134 § 1 KSH). Co prawda w odniesieniu do spółek osobowych doktryna prezentuje rozważania w zakresie charakteru prawnego spółki osobowej w organizacji, to jednak ustawodawca wprost takiego stadium spółki osobowej nie przewidział (w przeciwieństwie do spółki kapitałowej w organizacji – art. 161, 300¹¹, 323 KSH) [szerzej na przykładzie spółki jawnej zob. np. *S. Sołtysiński*,

L. Moskwa, w: *A. Szajkowski* (red.), System prawa prywatnego, t. 16, 2016, s. 1065–1057]. W myśl art. 17 ust. 1 PrPrzed, przedsiębiorca inny niż podlegający wpisowi do CEIDG może podjąć działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w KRS. Jak słusznie zauważono w doktrynie, pomimo mogących powstać wątpliwości interpretacyjnych wynikających z użytego przez ustawodawcę w powyższym przepisie określenia „może podjąć działalność gospodarczą” – ustawodawca w art. 17 ust. 1 PrPrzed potwierdził konstytutywność wpisu w odniesieniu do uzyskania statusu przedsiębiorcy, z wyłączeniem spółki kapitałowej w organizacji (art. 17 ust. 3 PrPrzed), która może podjąć działalność gospodarczą już przed uzyskaniem wpisu do rejestru [szerzej zob. np. *A. Szumański, M. Litwińska-Werner*, w: *A. Szumański* (red.), System prawa handlowego, t. 2A, Prawo spółek handlowych, Warszawa 2019, s. 387].

Osobowe spółki handlowe są podmiotami odrębnymi prawnie od ich współników. Jak wskazał SA we Wrocławiu w wyr. z 20.11.2012 r. (I ACa 1180/12, Legalis) – spółka jawna jest odrębnym podmiotem prawa, mającym zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, swój własny (niezależny od współników) majątek, będąc od nich wyodrębniona organizacyjnie. Posiada także zdolność sądową, na co wprost zwrócił uwagę NSA w post. z 3.11.2011 r. (I FZ 268/11, Legalis), twierdząc, iż z przepisu art. 8 § 2 KSH oraz art. 33¹ § 1 KC wynika, że spółka jawna jest odrębnym od współników podmiotem procesowym, wobec czego proces spółki jawnej nie jest równocześnie procesem jej współników.

Co prawda forma prawna spółki handlowej może być swobodnie stosowana do różnych celów, tym niemniej jednak zwrócić należy uwagę na sytuacje jej wykorzystania w sposób sprzeczny z funkcją. Może to prowadzić do obejścia prawa ze skutkiem nieważności czynności prawnej (art. 58 § 1 KC) wskutek przekroczenia granic swobody kontraktowania (art. 353¹ KC) w postaci natury stosunku prawnego danej spółki, ustawy oraz zasad współżycia społecznego. Przykładem może być choćby zmiana umowy spółki osobowej polegająca na rezygnacji z prowadzenia przedsiębiorstwa, podczas gdy pierwotnie dana spółka osobowa została utworzona „w celu prowadzenia przedsiębiorstwa” (art. 22 § 1, art. 86 § 1, art. 102, 125 KSH),

a więc w celu ustawowo dozwolonym [szerzej zob. np. S. Włodyka, w: S. Włodyka (red.), System prawa handlowego, t. 2, 2012, s. 78 i n.].

2. Zakres przedmiotowy KSH oraz jego stosunek do KC

Z uwagi na przedmiot regulacji, prawo spółek handlowych jest wyodrębnionym działem prawa prywatnego. Mając jednak na względzie, iż prawo spółek handlowych nie ma wyczerpującego zakresu regulacji, który mógłby stanowić o jej samodzielności – jego normy zastosowanie znajdują w łączności z normami prawa cywilnego.

Zasada jedności prawa cywilnego została wyrażona w art. 2 KSH, z którego wynika, że w sprawach określonych w art. 1 § 1 KSH (tj. związanych z tworzeniem, organizacją, funkcjonowaniem, rozwiązywaniem, łączeniem, podziałem i przekształcaniem spółek handlowych) nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się przepisy KC, jeżeli zaś wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej – przepisy KC stosuje się odpowiednio. O ile z pierwszej części tego przepisu wynika ogólna reguła stosowania regulacji KC (tj. wprost), o tyle jednak druga jego część realizuje **zasadę ograniczonej autonomii prawa spółek handlowych**.

Stosowanie wprost przepisów KC na podstawie art. 2 KSH, a więc w braku regulacji w przepisach KSH, zachodzi wówczas, gdy:

- 1) analizowany problem **nie należy do materii KSH**, a więc rozstrzygane zagadnienie w ogóle nie jest uregulowane w przepisach KSH, jak np. przepisy o firmie (art. 43² i n. KC), dotyczące pełnomocnictwa (art. 98 i n. KC) czy prokury (art. 109¹ i n. KC) i zawieszenia biegu przedawnienia (art. 117 i n. KC) (w przytoczonych przykładach ustawodawca nie odsyła do stosowania tych właśnie regulacji zawartych w KC, jak to ma miejsce choćby: w art. 49 § 1 KSH – gdzie zawarte zostało odesłanie do przepisów o sprzedaży lub najmie, w art. 45 KSH – zawierającym odesłanie do prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia, czy w art. 45,

Zasada jedności
prawa cywilnego

Bezpośrednie
stosowanie KC

- 202 § 5, art. 369 § 6 KSH – odsyłających do przepisów o zleceniu);
- 2) nie istnieje w KSH tzw. **regulacja negatywna**, a więc wyłączenie przez ustawodawcę w KSH zastosowania w danych okolicznościach przepisów KC, co ma miejsce wówczas, gdy KSH zawiera **wyczerpujące uregulowanie** danej materii [np. nie jest możliwe utworzenie w oparciu o zasadę swobody kontraktowej innego typu spółki handlowej, który nie został przewidziany w KSH, gdyż uregulowania rodzajów spółek handlowych zawarte w KSH są wyczerpujące – szerzej zob. np. *S. Włodyka*, Spółka i jej rodzaje, w: *S. Włodyka* (red.), Prawo spółek, Kraków 1996, s. 49] bądź **wykluczenie** jest zastosowanie przepisów KC poprzez brzmienie przepisu KSH lub jego cel (w doktrynie wskazuje się także, iż „**w razie zamierzonego pominięcia w k.s.h., zastosowanie przepisów k.c. powinno być wykluczone**” – tak *M. Pazdan*, Kodeks spółek handlowych a kodeks cywilny, PiP 2001, Nr 2, s. 32). Przykładem jest choćby art. 58 KC, którego zastosowanie jest wyłączone w przypadku orzeczenia rozwiązania spółki przez sąd, które nie wpływa na ważność czynności prawnych zarejestrowanej spółki (art. 21 § 6 KSH). Artykułu 58 § 1 KC nie stosuje się w przypadku uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzecznej z ustawą (art. 252 KSH), zaś zastosowanie art. 58 § 2 KC jest wykluczone w przypadku uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzecznej z umową spółki bądź dobrymi obyczajami i godzącą w interesy tej spółki lub mającą na celu pokrzywdzenie jej wspólnika (art. 249 KSH);
 - 3) rozstrzygnięcie problemu (wypełnienie luki) powinno nastąpić przy wykorzystaniu innych regulacji zawartych w KSH w drodze analogii bądź przy zastosowaniu wykładni rozszerzającej innych przepisów wewnątrzkodeksowych dających podstawę do wypełnienia luki, a więc przedstawiając na autonomicznej wykładni przepisów KSH (szerzej zob. *M. Pazdan*, Kodeks spółek handlowych, s. 33). Ze względu

na istniejący system norm wyraźnie odsyłających do przepisów o innych spółkach osobowych – w przypadku osobowych spółek handlowych jej znaczenie pozostaje znikome. W przypadku zaś spółek kapitałowych przykładem może być stosowanie regulacji o skutku braku stosownej zgody (art. 17 § 3 KSH) do innych niż zarząd reprezentantów spółki (szerzej zob. *R. Pabis*, Skutki wadliwości czynności prawnych w świetle art. 17 § 1 i 2 k.s.h., PPH 2001, Nr 6, s. 20), bądź zastosowanie przepisu o powstrzymaniu się członka zarządu spółki akcyjnej od udziału w rozstrzygnięciu spraw w razie sprzeczności interesów (art. 377 KSH) w stosunku do członka rady nadzorczej spółki akcyjnej, czy regulacji o tajnym głosowaniu na walnym zgromadzeniu (art. 420 § 2 KSH) w stosunku do uchwał zarządu lub rady nadzorczej spółki akcyjnej [szerzej zob. *S. Sołtysiński*, *P. Moskwa*, w: *S. Sołtysiński* (red.), System prawa prywatnego. Prawo spółek kapitałowych, t. 17B, Warszawa 2016, s. 631–632; *J. Szewajka*, *S. Stanisławska-Kloc*, Obowiązek wstrzymania się członka zarządu od rozstrzygnięcia spraw (art. 202 i 373 kodeksu handlowego), Pr.Sp. 2000, Nr 3, s. 11].

Zgodnie z art. 2 KSH – w sprawach określonych w art. 1 § 1 KSH nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się przepisy KC, przy czym jeśli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej – przepisy KC stosuje się odpowiednio. Przed omówieniem zagadnienia „właściwości (natury) stosunku prawnego spółki handlowej”, wyjaśnić należy, iż odpowiednie stosowanie oznacza: możliwość zastosowania regulacji, do których odesłano, wprost – bez żadnych modyfikacji; z odpowiednimi modyfikacjami bądź całkowity brak jej zastosowania. Wybór jednej z tych trzech opcji w procesie interpretacyjnym uzależniony jest od stwierdzenia zgodności regulacji, której możliwość zastosowania podlega w danym przypadku badaniu, z naturą stosunku prawnego spółki handlowej, w której ma dojść do zastosowania.

Zagadnienie natury (właściwości) stosunku prawnego spółki handlowej jest niezwykle istotne w praktyce, gdyż w danym przypadku ważyć będzie na dopuszczalności odpowiedniego zastosowania

Odpowiednie
stosowanie KC;
natura stosunku
prawnego spółki
handlowej

przepisów KC w sprawach: tworzenia, organizacji, funkcjonowania i rozwiązywania, łączenia podziału i przekształcania spółek handlowych, a nieuregulowanych w KSH (art. 2 KSH). Właściwość tego stosunku prawnego może być analizowana w różnych aspektach.

Określenie „**właściwość (natura) stosunku prawnego**” oznacza pewien zespół podstawowych, konstytutywnych cech stosunku prawnego, które tworzą istotę tej więzi prawnej spółki handlowej. W szerszym znaczeniu pojęcie to oznaczać będzie zespół cech charakteryzujących każdą spółkę handlową (tj. spółkę jawną, spółkę partnerską, spółkę komandytową, spółkę komandytowo-akcyjną, spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, prostą spółkę akcyjną czy spółkę akcyjną – art. 1 § 2 KSH). Dwa konstytutywne elementy stosunku prawnego każdej spółki handlowej ustawodawca wskazał w art. 3 KSH. Są to zobowiązanie stron umowy (tj. wspólników albo akcjonariuszy) do dążenia do osiągnięcia wspólnego celu poprzez wniesienie wkładów oraz ich współdziałanie w inny określony sposób – jeżeli umowa bądź statut spółki tak stanowią.

W doktrynie wyróżniono naturę spółki osobowej oraz spółki kapitałowej [szerzej zob. np. A. Szumański, Zakres dopuszczalnej analogii przepisów Kodeksu spółek handlowych stosowanych do innego typu spółki handlowej, w: A. Całus (red.), *Studia z prawa prywatnego gospodarczego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Ireneusza Weissa*, Kraków 2003, s. 365]. **Spółki osobowe wykazują następujące, zasadnicze cechy**, które charakteryzują ich naturę: posiadanie zdolności prawnej i procesowej przy jednoczesnym braku osobowości prawnej; posiadanie struktury organizacyjnej; prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą; reprezentacja spółki przez wspólników; posiadanie własnego majątku; zmiana umowy spółki za zgodą wszystkich wspólników; obligatoryjny wpis do rejestru przedsiębiorców KRS o charakterze konstytutywnym oraz subsydiarna odpowiedzialność wspólników za zobowiązania. Natomiast główne **cechy wyróżniające spółki kapitałowe** to przede wszystkim: posiadanie osobowości prawnej nabywanej z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS; emisja akcji bądź udziałów oraz możliwość swobodnego ich zbywania; zasada rządów większości wspólników (akcjonariuszy); posiadanie organów w ramach struktury organizacyjnej (organ zarządczy, nadzorczy oraz właści-

cielski); reprezentacja spółki przez organ zarządczy oraz brak odpowiedzialności wspólników (akcjonariuszy) za zobowiązania spółki.

Wyróżnić można także właściwość (naturę) spółki handlowej *sensu largo* oraz *sensu stricto*. Natura stosunku prawnego spółki *sensu largo* określana jest poprzez katalog cech charakterystycznych dla każdej spółki handlowej, bez względu na typ. Konstytutywne elementy tego rodzaju stosunku prawnego spółki handlowej wynikają z regulacji zawartej w art. 3 KSH i są to przede wszystkim zobowiązanie stron (wspólników) do osiągnięcia wspólnego celu oraz ich zobowiązanie do wniesienia wkładów [np. dopuszczalne jest odpowiednie stosowanie przepisów o umowach wzajemnych – art. 491, 488 § 1 KC. Szerzej zob. np. T. Sójka, Umowa objęcia akcji, Warszawa 2012, s. 126–130; S. Sołtysiński, Przepisy ogólne kodeksu spółek handlowych (wybrane zagadnienia), PiP 2001, Nr 7, s. 7].

Natomiast natura stosunku prawnego spółki **w znaczeniu węższym** (*sensu stricto*) ma w praktyce większe znaczenie, gdyż określana jest poprzez katalog podstawowych cech charakterystycznych dla danego typu spółki handlowej.

W ujęciu zawartym w KSH, **naturę (właściwości) spółki jawnej** można scharakteryzować, wskazując na takie jej właściwości, jak: wspólny cel polegający na prowadzeniu przedsiębiorstwa pod własną firmą; przedmiotem wkładu wspólnika może być świadczenie pracy lub usług; odrębna od jej wspólników podmiotowość prawna (posiada zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych – art. 8 KSH) przy braku osobowości prawnej; stały skład osobowy (co do elementów osobowych w konstrukcji prawnej spółki jawnej – zob. np. K. Kopaczyńska-Pieczniak, Pozycja prawna wspólnika spółki jawnej, Warszawa 2013, s. 33–41) (istotne są cechy osobiste wspólników oraz więź faktyczna i prawna między nimi; szerzej zob. np. A. Szajkowski, M. Tarska, Prawo spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2005, s. 175) i brak możliwości jej istnienia jako podmiot jednoosobowy; prawo prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji przez każdego wspólnika; odpowiedzialność każdego wspólnika za zobowiązania spółki w sposób solidarny, osobisty, nieograniczony i subsydiarny (art. 22 § 2, art. 31 KSH) – całym swoim majątkiem.

[Przejdź do księgarni →](#)



ksiegarnia.beck.pl